

CIG-Saúde Laboral

Boletín nº 39

Nº 39 XULLO 2021 CIG - GABINETE TÉCNICO CONFEDERAL DE SAÚDE LABORAL www.cigsaudelaboral.org

SUMARIO

ANÁLISE/OPINIÓN

DESIGUALDADE, TRABALLO E XUSTIZA SOCIAL

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

INFORMACIÓN TÉCNICA

RISCO QUÍMICO: FICHAS DE DATOS DE SEGURIDADE

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

INFORMACIÓN TÉCNICA

AXENTES

AXENTES CANCERÍXENOS NO TRABALLO

durante o

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

SABÍAS QUE..?

NANOTECNOLOXÍA: UN RISCO DE DIFÍCIL PREVENCIÓN

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

ANÁLISE/OPINIÓN

SINDICALISMO E PREVENCIÓN

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

EDITA: Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

Desigualdade, traballo e xustiza social

FINANCIADO POR:

CÓD. ACCIÓN: PTE ASIGNACIÓN

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE TRABAJO
Y ECONOMÍA SOCIAL

FUNDACIÓN
ESTATAL PARA
LA PREVENCIÓN
DE RIESGOS
LABORALES, F.S.P.

Confederación Intersindical Galega

Axentes canceríxenos no traballo. Síntese de directrices da Axencia Europea para a Seguridade e a Saúde no Traballo (EU-OSHA)

O cancro tense convertido nas últimas décadas nun dos principais problemas de saúde, especialmente nos Estados industrializados. Na actualidade no marco da UE espérase que case un de cada dous homes e máis dunha de cada tres mulleres sexan diagnosticados de cancro nalgún momento da súa vida. No Estado español diagnósticanse cada ano uns 160.000 novos casos de cancro dos que morren ao redor de 100.000 persoas, constituíndo esta a segunda causa de morte tras as enfermidades cardiovasculares. Unha boa parte destas mortes está provocada polo cancro de orixe laboral consecuencia do traballo.

Principais aspectos

- Un axente canceríxeno é unha substancia que pode causar, agravar ou promover cancro nos seres humanos ou nos animais. Algúns axentes canceríxenos poden ser inalados en canto outros poden penetrar nun organismo através da pel ou das membranas mucosas. A directiva europea e a legislación nacional conteñen definicións máis exhaustivas.
- Non todas as exposicións a axentes canceríxenos provocan inevitablemente cancro: algúns actúan tras unha exposición prolongada de nivel elevado, mentres outros actúan a niveis máis baixos e tras períodos de exposición máis curtos.
- As persoas traballadoras poden estar expostas a varios axentes canceríxenos. Os axentes canceríxenos de orixe profesional máis coñecidos inclúen o amianto, o radon, certos pesticidas, o ácido arsénico e o fume do tabaco.
- Moitos dos axentes canceríxenos aos que as persoas traballadoras están expostas con máis frecuencia son producidos por proce-

sos de traballo, por exemplo, os gases de escape de motores a diesel, os fumes de soldadura, o pó de sílice cristalina respirable e o pó de madeiras duras. Os axentes canceríxenos poden igualmente estar presentes en materias primas (incluíndo impurezas), substancias intermedias, produtos ou subprodutos.

- Os efectos da exposición a axentes canceríxenos poden ocorrer moito despois da exposición.
- Nos termos da lexislación da Unión Europea (UE), as entidades patronais (empresariais)

deben adoptar medidas especialmente rigorosas, en complemento das esixidas para outras substancias perigosas, a fin de evitar danos: a eliminación da exposición ou, cando tal eliminación non fose posible, a aplicación dun rigoroso procedemento de substitución, o mantemento do axente canceríxeno nun sistema pechado, o rexistro das exposicións e a implementación de requisitos máis rigorosos en materia de información e documentación, constitúen actuacións imprescindibles.

- Os regulamentos estatais conteñen disposicións exhaustivas no campo da seguridade e a saúde no traballo (SST) aplicables á xestión de axentes canceríxenos. Así, recoméndase intensamente que os requisitos dos Estados sexan completamente clarificados.

Avaliación dos riscos nos lugares de traballo

As entidades patronais deben avaliar os riscos de exposición aos axentes canceríxenos e definir medidas preventivas que teñan en conta todos os medios de exposición posibles (incluíndo, a exposición cutánea) e que inclúan o almacenamento de produtos químicos e de residuos. Deben proporcionar información ás autoridades por exemplo, sobre as actividades, as cantidades, as exposicións, o número de traballadores/as expostos ou as medidas preventivas. Así mesmo, débese prestar especial atención ás persoas particularmente expostas e ás mesturas producidas como subprodutos dos procesos de traballo ([https://oshwiki.eu/wiki/ Process-generated_ contaminants](https://oshwiki.eu/wiki/Process-generated_contaminants)) (tales

como fumes de soldadura ou pos procedentes do corte de pedra ou do procesamento de madeiras duras). As avaliacións dos riscos deben ser revisadas periodicamente, sobre todo cando ocorran alteracións nos lugares de traballo susceptibles de introducir axentes canceríxenos:

- Alteracións da composición dos produtos utilizados;
- Novos produtos: a toxicidade de calquera novo produto debe ser avaliada antes da súa introdución no mercado;
- Alteracións dos procesos ou métodos de traballo.

Os axentes actualmente considerados aceptábeis poden posteriormente ser recoñecidos como canceríxenos tras novos estudos.

Información sobre riscos

As fichas de datos de seguridade (FDS) (https://oshwiki.eu/wiki/Safety_Data_Sheet) e as etiquetas describen os perigos asociados ás substancias químicas ou aos produtos químicos e proporcionan información sobre a manipulación, o almacenamento, as medidas de emerxencia en caso de accidente, os usos identificados da substancia, as condicións de

funcionamento e as medidas de xestión dos riscos. Unha ficha de datos de seguridade (FDS) non é unha avaliación dos riscos. As entidades patronais deben adaptar as medidas recomendadas ás condicións específicas de cada lugar ou posto de traballo. Non en tanto, non todas as substancias teñen fichas de datos de seguridade, e, mesmo para as que as teñen, pode ser necesaria información suplementaria. As entidades patronais poden:

- Consultar documentación técnica, instrucións de utilización e bases de datos con información sobre os riscos das substancias químicas (tales como as bases de datos da Axencia Europea dos Produtos Químicos (<http://echa.europa.eu/web/guest/information-on-chemicals>), e literatura técnica e científica;
- Pedir información a entidades técnicas de información especializada.;
- Consultar cos servizos de prevención (SST);
- Procurar consello das asociacións comerciais, das cámaras de comercio, dos sindicatos ou dos servizos de seguridade social;
- Contactar coas autoridades competentes.

Xerarquía das medidas de prevención no que respecta aos axentes canceríxenos

A exposición dos traballadores/as debe ser evitada a través da aplicación de medidas de acordo cunha orde de prioridade definida:

- A eliminación é sen dúbida a medida máis eficaz e esta pode acadarse a través da alteración da tecnoloxía utilizada ou das características do produto final, a fin de voltar innecesaria a utilización de axentes canceríxenos.
- A substitución significa substituír a substancia perigosa ou o produto perigoso por unha substancia máis segura ou un produto ou proceso máis seguro. Non debe conducir a outros perigos nin a niveis de risco inaceptábeis.
- Se a substitución non fose tecnicamente posíbel, a entidade patronal debe utilizar un sistema tecnolóxico pechado.
- Se a utilización dun sistema pechado non fose tecnicamente posíbel, a entidade patronal debe reducir ao mínimo o nivel de exposición.
- Se existise risco para as persoas traballadoras, as zonas de risco deben ser accesíbeis só ás persoas traballadoras que teñan que entrar nelas, por forza do seu traballo ou das súas funcións.
- Se se utilizase un axente canceríxeno, a entidade patronal debe:
 - ✓ Limitar a cantidade do axente canceríxeno;
 - ✓ Limitar ao mínimo o número de persoas traballadoras expostas;

- ✓ Concibir procesos de traballo para minimizar a liberación da substancia (ou sexa, utilización de medidas de prevención colectivas);
 - ✓ Utilizar métodos adecuados de medición de axentes canceríxenos (nomeadamente de detección precoz de exposicións anormais debidas a incidentes imprevisibles ou accidentes);
 - ✓ Utilizar medidas de protección individual, no caso de que as medidas de protección colectiva non sexan suficientes;
 - ✓ Delimitar claramente as zonas de risco e utilizar sinalización adecuada de aviso e seguranza;
 - ✓ Utilizar recipientes herméticos e rotulados de forma clara para almacenamento, manipulación, transporte e eliminación de residuos.
 - ✓ Extraer os axentes canceríxenos da fonte, a través de ventilación por extracción.
- A exposición non pode, en caso algún, exceder o valor-límite de exposición profesional - se este existe-, dun axente canceríxeno.

A entidade patronal debe asegurar as condicións de hixiene adecuadas (para minimizar o risco de contaminación). As medidas e as condicións deben ser gratuítas para os traballadores/as e incluír:

- A prohibición de comer, beber ou fumar en zonas onde se verifique risco de contaminación;

- Proporcionar o vestiario de protección axeitado (EPI) e prever dous locais diferenciados para vestiario de traballo, por unha banda, e vestiario normal, por outro;
- Acceso ás instalacións sanitarias e de hixiene apropiadas;
- A dispoñibilidade de equipamento de protección adecuado, coas dimensións correctas, limpo, inspeccionado e tratado, así como almacenado nun local determinado.

Límites de exposición profesional (VLE) e monitorización

Estado de vixencia dos límites de exposición profesional para as substancias canceríxenas. Esta información debe estar incluída nas fichas de datos de seguridade (FDS). Non en tanto, o cumprimento dos límites de exposición profesional debe ser considerado un requisito mínimo e deben facerse os esforzos necesarios para reducir a exposición por baixo deses valores, na medida do posible. A monitorización de axentes canceríxenos debe formar parte da estratexia de xestión dunha empresa, no que respecta ás substancias canceríxenas, e incluír avaliacións periódicas da eficacia das medidas de control.

Mantemento e incidentes

Se estivesen previstas tarefas susceptíbeis de unha exposición temporal maior, e esas tarefas non puidesen ser evitadas (por exemplo, no ámbito do mantemento), as entidades patronais deben informar ás persoas traballadoras e aos seus representantes sobre as medidas de prevención adecuadas que serán adoptadas para minimizar a exposición e controlar o acceso. As entidades patronais deben informar ás persoas traballadoras e aos seus representantes sobre calquera incidente de exposición anormal, tan rapidamente como sexa posible. Só deben ser autorizados a traballar na zona afectada traballadores/as con protección adecuada e que sexan esenciais para os traballos de reparación. As exposicións non deben ser permanentes e deben ser minimizadas. As medidas en vigor deben incluír planes para tratar con situacións de emerxencia que impliquen axentes canceríxenos, así como unha formación pertinente, realización de exercicios periódicos e disposición dos medios de intervención necesarios.

Vixilancia da saúde

Os Estados membros establecerán medidas para asegurar a vixilancia da saúde das persoas traballadoras (antes da exposición, posteriormente, a intervalos regulares e, a veces, mesmo tras o remate total dos traballos con exposición). Se un traballador/a tivese problemas de saúde que poidan ser provocados pola exposición a axentes canceríxenos, podería ser necesario vixiar a saúde doutros traballado-

res/as que tamén estivesen expostos, debendo ser reavaliados os riscos. Deben ser mantidos no tempo os expedientes individuais de saúde dos traballadores/as implicados. Estes deben ter acceso aos seus datos persoais e recibir información relativa á vixilancia médica á que poidan ser sometidos tras o remate das exposicións. Os traballadores/as ou a entidade patronal poden pedir a revisión dos resultados da vixilancia médica.

Notificación e mantemento de rexistros

As entidades patronais deben manter unha lista actualizada das persoas traballadoras expostas e dar acceso aos datos, mediante petición, a persoas autorizadas (médicos, autoridades pertinentes, persoas traballadoras e a súa representación). A autoridade competente debe ser notificada de todos e cada un dos casos de cancro de orixe profesional. Os rexistros deben ser mantidos durante, polo menos 40 anos tras o remate da exposición e ser trasladados á autoridade competente no caso de que a empresa cese a actividade.

Medidas destinadas ás persoas traballadoras de maior risco

Ao realizar unha avaliación dos riscos, as entidades patronais deben prestar especial atención a algúns grupos de traballadores/as:

- De acordo coa Directiva 94/33/CE relativa á protección das persoas mozas no traballo, estas non deben traballar en condicións que as expoñan a axentes canceríxenos;
- A Directiva 92/85/CEE relativa á implementación de medidas destinadas a promover a melloría da seguridade e da saúde das traballadoras embarazadas establece que as entidades patronais deben avaliar todos os riscos, así como a súa repercusión sobre o embarazo ou a lactación e adoptar as me-

didias adecuadas para a total protección, por exemplo, colocar ás mulleres embarazadas ou lactantes a traballar noutro local ou concederlles unha dispensa de traballo;

- Traballadores/as que poidan ter dificultade en comprender orientacións ou formación, por exemplo, traballadores/as migrantes ou traballadores/as novos;
- Traballadores/as que executan traballos de mantemento e traballadores/as subcontratados. Estes traballadores/as deben recibir formación específica para as súas necesidades e ser abranguidos por medidas de prevención axeitadas.

Fonte: Folla Informativa: Axentes canceríxenos no traballo (OSHA).

Depósito Legal:
C428-2012

Os contidos publicados son responsabilidade exclusiva do Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral da Confederación Intersindical Galega e non reflicten necesariamente a opinión da "Fundación Estatal para la Prevención de Riesgos Laborales F.S.P."

Edita: Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral. www.cigsaudelaboral.org